

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการทำงานต่อคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มดังกล่าว โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในจังหวัดสงขลา จำนวน 397 ราย ผลการศึกษาได้เสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลปัจจัยการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง
3. ข้อมูลคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง
4. ข้อมูลแสดงอิทธิพลของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการทำงานต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา รายได้ ภาวะหนี้สินจากการกู้ยืม ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1

จำนวน ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา รายได้ และภาวะหนี้สินจากการกู้ยืม ($N = 397$)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	183	46.10
หญิง	214	53.90
อายุ ($\bar{X} = 36.99$, $SD = 10.80$, $Range = 15 - 79$)		
15 – 29 ปี	110	27.71
30 – 44 ปี	196	49.37
45 – 59 ปี	80	20.51
60 ปีขึ้นไป	11	2.77

ตาราง 1 (ต่อ)

จำนวน ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา รายได้ และภาวะหนี้สินจากการกู้ยืม ($N = 397$)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
โสด	60	15.10
แต่งงาน	310	78.10
หม้าย	15	3.80
แยกกันอยู่	6	1.50
หย่าร้าง	6	1.50
ศาสนา		
พุทธ	265	66.80
อิสลาม	131	33.00
คริสต์	1	0.30
การศึกษา ($\bar{X} = 7.17$, $SD = 3.43$, $Range = 0 - 21$)		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	0.50
ประถมศึกษา (1 ปี - 6 ปี)	242	60.96
มัธยมศึกษา (7 ปี - 12 ปี)	127	31.97
ป.ว.ช. หรือ อนุปริญญา (13 ปี - 14 ปี)	12	3.22
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า (มากกว่า 14 ปี)	14	3.53
รายได้ ($\bar{X} = 5,386.88$, $SD = 2,373.35$, $Range 1,000 - 20,000$)		
$\leq 1,000$	4	1.00
1,001 - 4,000	126	31.74
4,001 - 7,000	214	53.90
7,001 - 10,000	42	10.58
มากกว่า 10,000	11	2.97
ภาวะหนี้สินจากการกู้ยืม		
ไม่มี	175	44.01
มี	222	55.90

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 46.1: 53.9 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 30 - 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.37

อายุเฉลี่ย 36.99 ปี (SD = 10.80) โดยมีอายุต่ำสุด 15 ปี สูงสุด 79 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว ร้อยละ 78.1 รองลงมา เป็นโสด และเป็นหม้าย ตามลำดับ ส่วนสัดส่วนของผู้ที่แยกกันอยู่ และหย่าร้างมีจำนวนเท่ากัน นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 66.8 รองลงมา คือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 60.96 โดยจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 7.17 ปี จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาสูงสุด 21 ปี และมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่ได้เรียนหนังสือ (2 คน) รายได้โดยเฉลี่ย 5,386.88 บาท โดยมีรายได้ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 20,000 บาท ในขณะที่สัดส่วนภาวะมีหนี้สินมากกว่าการไม่มีหนี้สิน โดยมีค่าเท่ากับ 55.9 : 44.1

ข้อมูลปัจจัยการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยการทำงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา ประกอบด้วยรูปแบบการขายผลผลิต จำนวนคนช่วยกรีดยาง ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา และจำนวนชั่วโมงการทำงาน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2

จำนวน ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรูปแบบการขายผลผลิต จำนวนคนช่วยกรีดยาง ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา และจำนวนชั่วโมงการทำงาน ($N = 397$)

ปัจจัยการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบการขายผลผลิต		
ขายน้ำยางสด	345	86.09
ขายยางแผ่น	52	13.10
จำนวนคนช่วยกรีดยาง ($\bar{X} = 1.29$, $SD = 1.09$, $Range = 0.6$)		
0	150	37.80
1	8	2.00
2	223	56.20
3	11	2.80
4	1	0.30
5	2	0.50
6	2	0.50

ตาราง 2 (ต่อ)

จำนวน ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรูปแบบการขายผลผลิต จำนวนคนช่วยกรีดยาง ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา และจำนวนชั่วโมงการทำงาน ($N = 397$)

ปัจจัยการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา		
พื้นที่ราบ	265	66.80
พื้นที่ลาดเชิงเขา	89	22.40
พื้นที่ลาดชัน	42	10.70
พื้นที่สวนยางพาราที่กรีดยางเป็นประจำ ($\bar{X} = 10.42$, $SD = 5.34$, $Range = 2-35$)		
1 – 10 ไร่	251	63.22
11 – 20 ไร่	134	33.75
21 – 30 ไร่	10	2.52
มากกว่า 30 ไร่	2	0.53
ลักษณะการทำงาน		
กรีดยางของตนเอง	206	61.89
รับจ้างกรีดยาง	174	43.83
กรีดยางของตนเองและรับจ้างกรีดยาง	17	4.28
พื้นที่สวนยางพาราของตนเอง ($\bar{X} = 5.95$, $SD = 3.01$, $Range = 1 - 17$)		
1 – 5 ไร่	125	56.05
6 – 10 ไร่	86	38.57
มากกว่า 10 ไร่	12	3.02
พื้นที่สวนยางพารารับจ้างกรีดยาง ($\bar{X} = 7.03$, $SD = 2.76$, $Range 1 - 15$)		
1 – 5 ไร่	65	34.05
6 – 10 ไร่	108	56.54
มากกว่า 10 ไร่	18	9.42
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 11.79$, $SD = 8.12$, $Range = 1 - 15$)		
ต่ำกว่า 10 ปี	170	42.82
10 – 19 ปี	148	37.29
20 ปี ขึ้นไป	76	19.14

ตาราง 2 (ต่อ)

จำนวน ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรูปแบบการขายผลผลิต จำนวนคนช่วยกรีดยาง ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา และจำนวนชั่วโมงการทำงาน ($N = 397$)

ปัจจัยการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนชั่วโมงการทำงาน ($\bar{X} = 6.52$, $SD = 2.24$, Range 1 – 15)		
ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง	72	18.14
4.00 – 6.00 ชั่วโมง	143	36.02
6.01 – 9.00 ชั่วโมง	132	32.24
มากกว่า 9 ชั่วโมง	50	12.59
เวลาดำเนินกรีดยาง		
22.00 – 24.00 น.	7	1.76
00.01 – 02.00 น.	205	51.64
02.01 – 04.00 น.	154	38.79
04.01 – 06.00 น.	31	7.81
เวลาเลิกงาน		
03.00 – 06.00 น.	48	12.09
06.01 – 09.00 น.	186	46.85
09.01 – 12.00 น.	160	40.30
12.01 – 15.00 น.	3	0.76

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมขายผลผลิตในรูปแบบน้ำยางสดมากกว่าขายยางแผ่น คิดเป็นสัดส่วน 86.9 : 13.1 ส่วนใหญ่กรีดยางร่วมกับคนอื่นอีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 รองลงมากรีดยางเอง คิดเป็นร้อยละ 37.8 ในขณะที่พื้นที่สวนยางพาราส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ รองลงมาเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา และพื้นที่ลาดชัน โดยมีสัดส่วน 66.8 : 22.4 : 10.7 เรียงตามลำดับ พื้นที่สวนยางที่กรีดยางเป็นประจำโดยเฉลี่ย 10.42 ไร่ โดยส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.22 และส่วนใหญ่กรีดยางของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 61.89 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราโดยเฉลี่ย 11.79 ปี จำนวนชั่วโมงการทำงานโดยเฉลี่ย 6.52 ชั่วโมง ส่วนเวลาตื่นขึ้นมาเพื่อกรีดยางพาราส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลา 24.00 - 02.00 น. และเวลาเลิกงานจากการกรีดยางพาราส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลา 06.01 - 09.00 น.

ข้อมูลคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 3

จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามระดับคุณภาพชีวิต ($N = 397$ ราย)

ระดับคุณภาพชีวิต	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
คุณภาพชีวิตต่ำ	26 - 60	16	4.00
คุณภาพชีวิตปานกลาง	61 - 95	287	72.30
คุณภาพชีวิตสูง	96 - 130	94	23.70

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 287 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.3 มีการรับรู้คุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 มีการรับรู้คุณภาพชีวิตในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 มีการรับรู้คุณภาพชีวิตในระดับต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าของคะแนนการรับรู้คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 86.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.04

ข้อมูลแสดงอิทธิพลของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยการทำงานต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

1. ลักษณะตัวแปรที่ศึกษา

ในการศึกษานี้ได้ทำตัวแปรที่ศึกษาให้มีการวัดระดับช่วง (interval scale) และเป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ตัวแปรที่มีการวัดระดับช่วงได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ปริมาณแรงงานที่ใช้กรีดยางต่อวัน ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา และจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน ส่วนตัวแปรหุ่น ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา รูปแบบการขายผลผลิต และลักษณะพื้นที่สวนยางพารา (ดังตาราง 4)

ตาราง 4

ตัวแปรหุ่นและรหัสที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวแปร	รหัส
เพศ	
- ชาย	1
- หญิง	0
สถานภาพสมรส	
- โสด หม้าย หย่าร้าง และแยกกันอยู่	1
- แต่งงาน	0
ศาสนา	
- พุทธ	1
- อิสลาม คริสต์ และอื่น ๆ	0
รูปแบบการขายผลผลิต	
- ขายน้ขางสด	1
- ขายยางแผ่น	0
ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา	
- พื้นที่ราบ	1
- พื้นที่ลาดเชิงเขา พื้นที่ลาดชัน และพื้นที่อื่น ๆ	0

2. การเลือกตัวแปรอิสระมาศึกษา ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

เนื่องจากการใช้สถิติถดถอยพหุต้องไม่มีความสัมพันธ์ร่วมกันสูงระหว่างตัวแปรในการทำนายหรือตัวแปรอิสระคู่ใดคู่หนึ่ง (ไม่มี multicollinearity) ก็คือต้องไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.65 (Burn & Grove, 1993) ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้ทำการตรวจสอบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีค่าสัมประสิทธิ์สูงเกิน 0.65 ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้นำตัวแปรอิสระทุกตัวมาวิเคราะห์ในสมการถดถอยพหุต่อไป (ดังตาราง 5)

ตาราง 5

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ศึกษา (N = 397)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. เพศ	-										
2. อายุ	.40										
3. สถานภาพสมรส	.01*	-.17**									
4. ศาสนา	-.11*	-.19**	-.14**								
5. ระดับการศึกษา	-.03	-.25**	.07	.06							
6. รายได้	.09*	-.07	-.01*	.12*	.16**						
7. รูปแบบการขายผลผลิต	.02	-.13**	.12*	-.18**	.03	-.08					
8. ปริมาณแรงงานที่ใช้กรีดยางต่อวัน	.04	.16**	-.28**	-.002	.04	.06	-.08				
9. ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา	-.04	-.002	-.04	-.15**	.09*	-.02	.11*	-.02			
10. ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา	.02	.44**	-.05	-.03	-.27**	.04	.08	.08**	-.01**		
11. จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน	.042	.022	-.12*	.032	-.02*	.06	-.07	.22**	-.02	.12**	

* p < .05; ** p < .01

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา

เมื่อนำค่าคะแนนของตัวแปรอิสระหรือปัจจัยในการทำนายทั้งหมด 11 ตัว และตัวแปรตาม (คะแนนคุณภาพชีวิต) มาวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุแบบขั้นตอนพบว่า มีเพียง 5 ตัวเท่านั้นที่สามารถร่วมกันทำนาย คะแนนคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ($R^2 = .13$ หรือร้อยละ 13) ซึ่ง ตัวแปรดังกล่าว เมื่อนำมาเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) แล้วพบว่า ศาสนา เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายหรืออธิบายความแปรปรวนของคะแนนคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้สูงสุด รองลงมาคือ ระยะเวลาการทำงานต่อวัน รายได้ เพศ และ สถานภาพสมรส ตามลำดับ

ตาราง 6

ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราในจังหวัดสงขลา ($N = 397$)

ปัจจัยทำนาย	b	Beta	R	R ²	R ² change	F
ศาสนา	7.42	.25	.26	.07	.07	28.46
ระยะเวลาการทำงานต่อวัน	-1.07	-.17	.30	.09	.08	19.27
รายได้	6.44E-04	.11	.33	.11	.10	15.46
เพศ	3.31	.12	.34	.12	.11	12.96
สถานภาพสมรส	-3.74	-.11	.36	.13	.12	11.52

Constant = 84.73 $p < .05$

การอภิปรายผล

การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการทำงาน อันประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา รายได้ ระดับการศึกษา รูปแบบการขยายผลผลิต ปริมาณแรงงานที่ใช้กรีดยางต่อวัน ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพการทำสวนยาง และจำนวนชั่วโมงการทำงาน ต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา ผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับดังนี้ (1) คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา (2) อำนาจการทำนายของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการทำงาน ต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

จากการศึกษา พบว่า การรับรู้คุณภาพชีวิตโดยรวมของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ร้อยละ 72.3 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ การรับรู้ในระดับสูง โดยพบถึงร้อยละ 23.7 และ

ระดับต่ำ พบเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น (ตาราง 3) การที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่รับรู้ถึงคุณภาพชีวิตระดับปานสามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจ

1.1 สถานภาพทางเพศ จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นว่า สัดส่วนของเพศชายต่ำกว่าเพศหญิงเล็กน้อย (ชาย : หญิง = 46.1 : 53.9) โดยทั่วไปในสังคมไทยโดยเฉพาะสังคมชนบทจะให้ความสำคัญกับเพศชายมากเพราะถือว่าเป็นบุคคลที่มีพลังอำนาจและมีบทบาทสำคัญกว่าเพศหญิง (วรรณ, 2543) จึงคาดว่าเพศชายน่าจะรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งงานวิจัยนี้ก็พบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมของเกษตรกรเพศชายเฉลี่ยเท่ากับ 88.13 (SD = 14.16) และเกษตรกรเพศหญิงเฉลี่ย 85.80 (SD = 13.88) (ดังตาราง 10 ภาคผนวก ข) สอดคล้องกับการศึกษาของยุพิน (2536) สุรชาติพิศ (2536) และวรรณ (2543) ดังนั้นถ้าพิจารณาองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในด้านสถานภาพทางเพศ จะเห็นว่าแม้กลุ่มตัวอย่างเพศชายจะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเพศหญิง แต่ก็มีส่วนน้อยกว่าเพศหญิงประกอบกับค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตของทั้งสองกลุ่มแม้ว่าจะต่างกัน แต่ต่างก็ตกอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน จึงทำให้ค่าคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 อายุ จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้มีอายุอยู่ในช่วง 30 – 44 ปี (ร้อยละ 49.37) เฉลี่ย 36.99 ปี ซึ่งในช่วงวัยนี้จะเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่อาจทำให้การรับรู้คุณภาพชีวิตดี แต่วัยนี้ก็ยังเป็นวัยที่มีความรับผิดชอบสูงทั้งในด้านครอบครัว ด้านสังคม และหน้าที่การงาน (เสาวลักษณ์, 2545) ดังนั้นกลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่แม้จะมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่หน้าที่ความรับผิดชอบในชีวิตอาจทำให้เกิดความเครียดในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจมีผลให้การรับรู้คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม (ดังตาราง 10 ภาคผนวก ข) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอายุมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง จึงมีผลให้คะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

1.3 ศาสนา จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 66.8) รองลงมา คือ ศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 33) โดยมีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมเท่ากับ 89.44 (SD = 14.14) และ 81.72 (SD = 12.36) ตามลำดับ แม้ว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะต่างกัน แต่ต่างก็ตกอยู่ในระดับปานกลาง (ดังตาราง 10 ภาคผนวก ข) จึงเป็นผลให้ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

1.4 ระดับการศึกษา สำหรับการศึกษาค้นนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 60.96 ได้รับความศึกษาระดับประถมศึกษา (ระยะเวลาศึกษาเฉลี่ย 7.17 ปี) ซึ่งการศึกษาระดับประถมศึกษาน่าจะ

มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดในการเรียนรู้และแก้ปัญหาในชีวิต จึงอาจส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตไม่สูงนัก อย่างไรก็ตามจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม (ดังตาราง 10 ภาคผนวก ข) พบว่าแม้กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับต่างกันก็มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมตกอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน จึงเป็นผลทำให้การรับรู้คุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

1.5 รายได้ ในการศึกษาคั้งนี้รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.64 มีรายได้ไม่เกิน 7,000 บาทต่อเดือน อย่างไรก็ตามรายได้ดังกล่าวยังสูงกว่าผลการศึกษาของ กรมวิชาการเกษตรและสหกรณ์ (2542) ซึ่งพบว่าเจ้าของสวนยางพาราขนาดเล็ก ซึ่งมีพื้นที่น้อยกว่า 11 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย 65,780 บาทต่อปี หรือ 5,481.67 บาทต่อเดือน และยังสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคใต้ซึ่งเท่ากับ 39,789 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 3,315.75 บาทต่อเดือน ดังนั้น รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจึงนับว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับรายได้เฉลี่ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่หรือคนในภาคใต้โดยรวม จึงมีผลทำให้การรับรู้คุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม (ดังตาราง 10 ภาคผนวก ข) ซึ่งพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่าง ๆ กันอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

2. ปัจจัยการทำงาน

2.1 รูปแบบการขายผลผลิต จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมขายน้ำยางสด (ร้อยละ 86.09) มากกว่าขายยางแผ่น (ร้อยละ 13.11) และจากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตโดยรวมของเกษตรกรที่ขายน้ำยางสดและขายยางแผ่นพบว่าต่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 87.56 (SD = 14.14) และ 86.77 (SD = 13.49) ตามลำดับ (ดังตาราง 11 ภาคผนวก ข) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการขายน้ำยางสดอาจทำให้เกษตรกรสามารถลดจำนวนชั่วโมงการทำงานให้ลดลง แต่การขายยางแผ่นก็มีข้อดีคือสามารถต่อรองราคาได้ จึงอาจทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างที่ขายผลผลิตในรูปแบบต่างกันใกล้เคียงกัน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้จึงมีการรับรู้คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา ซึ่งพื้นที่สวนยางพาราที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานเป็นพื้นที่ราบ รองลงมาเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา และพื้นที่ลาดชัน คิดเป็นร้อยละ 66.8, 22.4 และ 10.7 ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของเกษตรกรแต่ละกลุ่มดังกล่าวเรียงตามลำดับมีค่าเท่ากับ 89.66 (SD = 14.49), 86.28 (SD = 13.94) และ 85.43 (SD = 14.66) (ดังตาราง 11 ภาคผนวก ข) ซึ่งค่าคะแนนคุณภาพชีวิตดังกล่าวทั้งหมดแม้จะต่างกันแต่ก็ตกอยู่ในระดับปาน

กลางเช่นเดียวกันจึงเป็นผลให้การรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 จำนวนคนช่วยกรีดยาง จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีผู้ร่วมกรีดด้วยจำนวน 2 คน (ร้อยละ 56.2) รองลงมา คือ กรีดยางคนเดียว (ร้อยละ 37.80) และพบว่าเกษตรกรกลุ่มที่กรีดยางคนเดียวหรือผู้ช่วยกรีดยางไม่เกิน 2 คนมีการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตใกล้เคียงกัน (ค่าเฉลี่ย 87.09 – 87.87) ในขณะที่เกษตรกรกลุ่มที่มีผู้ร่วมกรีดยางด้วยมากกว่า 2 คน (ร้อยละ 4.1) มีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 78.5 (SD = 12.20) ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า การมีเพื่อนร่วมงานจะช่วยทำให้ไม่รู้สึกลำบาก และจะช่วยลดภาระงานให้ลดลง ซึ่งปริมาณงานที่เหมาะสมมีผลโดยตรงต่อภาวะสุขภาพ ในทางกลับกันการที่มีจำนวนคนช่วยกรีดยางมากขึ้นอาจส่งผลให้คะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมลดลงได้เช่นกัน เนื่องจาก ทำให้รายได้จากการกรีดยางลดลง อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม (ดังตาราง 11 ภาคผนวก ข) พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ไม่ว่าจะมีผู้ช่วยกรีดยางกี่คนก็ตามต่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตตกอยู่ในระดับปานกลาง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในการศึกษาคั้งนี้รับรู้ถึงคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ระยะเวลาในการทำงาน เกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.02) มีระยะเวลาการทำงานอยู่ในช่วง 4 – 6 ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 6.52 ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาการทำงานที่เหมาะสมตามคำแนะนำของสมาคมอุตสาหกรรมแถบยุโรป ที่ระบุว่าระยะเวลาการทำงานไม่ควรเกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน (สิริลักษณ์, 2542) ระยะเวลาการทำงานที่เหมาะสมจะมีผลโดยตรงต่อการช่วยลดความเครียดจากการทำงาน ซึ่งความเครียดส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต จากจำนวนชั่วโมงการทำงานที่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง ดังกล่าวน่าจะส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง แต่จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง อาจจะเนื่องจากจำนวนชั่วโมงในการทำงานแม้จะน้อยแต่เป็นจำนวนชั่วโมงการทำงานที่ต้องเร่งรีบและต่อเนื่องตลอดเวลา ประกอบกับเวลาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เริ่มการกรีดยางอยู่ในช่วงเวลา 00.01 – 02.00 นาฬิกา (ร้อยละ 51.64) ซึ่งสันนิษฐานว่าการที่ต้องตื่นนอนแต่เช้าตรู่อาจจะทำให้นอนหลับพักผ่อนได้ไม่เต็มที่เพราะต้องลุกขึ้นมาทำงานหนักในช่วงที่ควรจะได้พัก (กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2543) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้จึงรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลางเช่นกัน

2.5 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางพารา จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราอยู่ในช่วงต่ำกว่า 10 ปี (ร้อยละ 42.82) รองลงมาอยู่ในช่วง 10 – 19 ปี (ร้อยละ 37.29) โดยเฉลี่ย 11.79 ปี ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีระยะเวลาการทำงานที่ต่ำกว่า 10 ปี และ 10 – 19 ปี มีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 88.23 (SD = 12.90) และ 82.07 (SD = 12.41) ตามลำดับ ระยะเวลาที่ยาวนานเกิน 8 ปี จะส่งผลทำให้เกิดความเครียด และเบื่อหน่าย จากการทำงานที่ซ้ำซากจำเจ (รัตน, 2543) ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ แต่การที่คุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากผู้ที่กรีดยางพารามีระยะเวลาในการกรีดยางจริงเพียง 8 เดือนใน 1 ปี ส่วนระยะเวลาที่เหลืออีก 4 เดือน เป็นฤดูฝนและยางผลัดใบ จึงทำให้เกษตรกรมีเวลาพักผ่อนไม่เคร่งเครียดกับการทำงานตลอดเวลาและยังได้มีโอกาสทำงานอื่น ๆทดแทน จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ดังจะเห็นได้จากค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพต่างกัน (ดังตาราง 11 ภาคผนวก ข) แต่อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

อิทธิพลของปัจจัยด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ และการทำงาน ต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ผลการวิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการทำงาน ต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา พบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 5 ตัว ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มนี้ โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ ร้อยละ 13 ($R^2 = 0.13, p < .05$) ทั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านประชากรจำนวน 3 ตัวแปร คือ ศาสนา เพศ และสถานภาพสมรส ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจจำนวน 1 ตัวแปร คือ รายได้ และปัจจัยด้านการทำงาน จำนวน 1 ตัวแปร คือ จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว มีอำนาจการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้ เพศ และสถานภาพสมรสตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศาสนา ผลการศึกษา พบว่า ศาสนามีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ซึ่งในการศึกษานี้พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่นับถือศาสนาพุทธมีการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วทุกศาสนาต่างช่วยส่งเสริมสภาพจิตใจ โดยสอนให้บุคคลเข้าถึงหลักเหตุและผลช่วยชี้ทางรอด ช่วยให้อารมณ์สงบ มีกำลังใจ และใช้เป็นกฎในการดำเนินชีวิต

(ปรีชา, 2538) นอกจากนี้ศาสนายังถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะพฤติกรรมการรักษาพยาบาล และศาสนายังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของสังคม ดังนั้นอิทธิพลของศาสนาต่อคุณภาพชีวิตในประชากรกลุ่มนี้ อาจเป็นอิทธิพลร่วมกับวิธีการดำเนินชีวิตและปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ และที่ไม่ได้ถูกนำมาศึกษาในครั้งนี้ จึงอาจสันนิษฐาน ได้ว่า ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติและวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ที่มีศาสนาต่างกัน อาจมีผลให้คุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน

2. จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน ผลการศึกษา พบว่า จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวันมีอิทธิพลในด้านลบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา หมายความว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีจำนวนเวลาการทำงานต่อวันน้อยมีการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวันมาก ดังผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานน้อยกว่า 4 ชั่วโมง ซึ่งเท่ากับ 88.69 (SD = 13.79) ในขณะที่เกษตรกรที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตน้อยกว่า คืออยู่ระหว่าง 85.86 - 88.20 (ดังตาราง 11 ภาคผนวก ข) ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของสุภา และเพ็ญแข (2524) และมรรยาท (2531) ที่พบว่า เวลาในการทำงานน้อยมีผลให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน แต่ระยะเวลาการทำงานที่ยาวนานเกินไปจะส่งผลให้เกิดความเครียด ซึ่งความพึงพอใจและความเครียดมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต การศึกษาครั้งนี้จึงสรุปได้ว่าจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวันมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. รายได้ ผลการวิจัยพบว่า รายได้มีอิทธิพลในด้านบวกต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา หมายความว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีรายได้สูงมีการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีรายได้ต่ำ เพราะรายได้คือสิ่งเอื้ออำนวยให้บุคคลมีโอกาสได้รับการสนองตอบด้านต่าง ๆ ตามองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต จากการศึกษาของ อภินันท์ (2534) พบว่า รายได้ทำให้เกษตรกรมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม มีอาหารที่มีคุณค่า ได้รับบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ และสามารถจัดซื้อหาสิ่งอำนวยความสะดวกและความสุขสบาย สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณ (2543) ที่พบว่า รายได้เป็นตัวแปรที่สำคัญของความพึงพอใจในชีวิต และเพชรน้อย (2539) ที่พบว่า แรงงานย้ายถิ่นในอุตสาหกรรมยางพาราที่มีรายได้สูงมีคุณภาพชีวิตดีกว่าแรงงานย้ายถิ่นที่มีรายได้ต่ำ นอกจากนี้ปราโมทย์ (2530) สุวิมล (2534) และชาน (Zhan, 1991) ก็พบว่า รายได้ทำให้ผู้สูงอายุซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมมีความพึงพอใจในชีวิตและส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ผลการศึกษานี้จึงสอดคล้องกับโอเร็ม (Orem, 1995) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีรายได้

สูงจะมีแหล่งประโยชน์ที่จะช่วยให้ดูแลตนเองเป็นผลสำเร็จตามความต้องการ ส่วนผู้ที่มีรายได้น้อยหรือมีรายได้อันกลาง มักจะมีปัญหาเรื่องการเงินทำให้เกิดความทุกข์ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตได้ การศึกษาครั้งนี้จึงสรุปได้ว่ารายได้มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เพศ ผลการศึกษาพบว่า เพศมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราอย่าง โดยพบว่า เกษตรกรที่เป็นเพศชายมีการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเพศหญิง สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากสภาพความเป็นจริงในบริบทที่ศึกษาซึ่งพบว่า เพศชายภายหลังเสร็จสิ้นภาระกิจในงานอาชีพมักจะพักผ่อนได้ทันที ในขณะที่ผู้หญิงต้องทำงานบ้านต่อ และผลจากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตรายด้านพบว่าเพศชายมีการรับรู้คุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเพศหญิงในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับเพชรน้อย (2539) ที่กล่าวว่าเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต โดยเป็นตัวกำหนดบทบาทและบุคลิกภาพรวมทั้งแสดงถึงค่านิยมของบุคคล ที่บ่งบอกถึงพลังอำนาจและสอดคล้องกับความสามารถตามธรรมชาติของมนุษย์ตามปัจจัยกรรมพันธุ์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ วรรณภา (2543) ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุเพศชายในเขตภาคใต้ตอนบนมีคุณภาพชีวิตดีกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยที่มักให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยให้เกียรติในฐานะหัวหน้าครอบครัว และเป็นผู้ที่มีส่วนเข้มแข็งมากกว่า โดยเฉพาะด้านสรีระที่แตกต่างกันจึงอาจทำให้ผู้ชายรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเพศหญิง ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน (2536) ซึ่งศึกษาการฟื้นฟูสภาพในผู้ป่วยสูงอายุโรคข้อเสื่อม และสุรชาติพิทย์ (2536) ซึ่งศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งเม็ดเลือดขาว และต่างพบว่า เพศชายมีคุณภาพชีวิตดีกว่าเพศหญิง ดังนั้นเพศจึงมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา โดยเกษตรกรเพศชายจะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. สถานภาพสมรส ผลการศึกษา พบว่า สถานภาพสมรสมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีคู่สมรสจะรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ไม่มีสถานภาพสมรส โสด หม้าย แยกกันอยู่ หรือหย่าร้าง ทั้งนี้ก็เพราะได้ว่าการมีคู่สมรสจะทำให้ได้รับการเกื้อหนุนจากคู่ของตน มีผลให้บุคคลมีความภาคภูมิใจและรู้สึกรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และช่วยให้บุคคลดูแลตนเองได้ดีขึ้น (รสสุคนธ์, 2544) สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิมล (2532) ซึ่งศึกษาคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุ ที่มีสถานภาพสมรส มีคุณภาพชีวิตดีกว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีสถานภาพสมรส โสด หม้าย หรือแยกกันอยู่ สำหรับการศึกษานี้ พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่แต่งงาน (ร้อยละ 78.1) การแต่งงาน ทำให้เกษตรกรมีคู่สมรสคอยช่วยเหลือให้กำลังใจและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตลอดจนได้รับการยกย่องนับถือ (วาทีณี และยุพิน, 2539) ในขณะเดียวกัน

การมีชีวิตคู่จะทำให้รู้สึกไม่เหงา หรือโดดเดี่ยว ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพโสด และหม้าย (วรรณา, 2543) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงอาจสรุปได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่แต่งงานมีคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีสถานภาพสมรสโสด หม้าย แยกกันอยู่ หรือหย่าร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์จะเห็นว่ามีความแปรอิสระเพียง 5 ตัวที่สามารถร่วมกันทำนายคะแนนคุณภาพชีวิตได้ร้อยละ 13 ซึ่งเมื่อเรียงลำดับตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายคะแนนคุณภาพชีวิต จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้คือ ศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้ เพศ และสถานภาพสมรส สาเหตุที่ตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ศาสนา จากผลการวิจัยพบว่าศาสนาเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายคะแนนคุณภาพชีวิตได้สูงสุด เนื่องจากศาสนามีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพจิต ซึ่งจิตใจถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในการศึกษาค้นคว้าซึ่งวัดคุณภาพชีวิตในมิติของความพึงพอใจในชีวิต นอกจากนี้ศาสนายังเป็นพื้นฐานของความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านจึงมีผลให้ศาสนาเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดในการศึกษาค้นคว้า

2. จำนวนชั่วโมงการทำงานสามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้เป็นอันดับสองรองจากศาสนา เนื่องจากจำนวนชั่วโมงการทำงานที่น้อยทำให้ร่างกายไม่อ่อนล้าเพราะมีเวลาพักผ่อนเพิ่มมากขึ้น การที่ร่างกายได้พักผ่อนจะช่วยลดความเครียดจากการทำงาน ซึ่งมีผลต่อภาวะจิตใจ แต่การที่จำนวนชั่วโมงการทำงานสามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้น้อยกว่าศาสนาเนื่องจากศาสนามีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกมิติของคุณภาพชีวิตดังกล่าวแล้ว จึงทำให้ศาสนาเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้ดีกว่า

3. รายได้ สามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้เป็นอันดับสามรองจากศาสนาและจำนวนชั่วโมงการทำงาน เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต โดยผู้ที่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายที่ตนเองต้องการย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต แต่การที่รายได้เป็นปัจจัยที่มีอำนาจการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้น้อยกว่าศาสนาและจำนวนชั่วโมงการทำงานอาจเนื่องจากปัจจัยทั้งสองเชื่อมโยงกับมิติของคุณภาพชีวิตโดยตรง แต่สำหรับรายได้นั้นพบว่าแม้บางคนมีรายได้สูงแต่ถ้าไม่สามารถใช้ประโยชน์จากรายได้เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม และขาดความมั่นคงในชีวิตด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านจิตใจ และสังคมก็อาจทำให้คุณภาพชีวิตสูงขึ้นตามไปด้วย

4. เพศสามารถการทำนายคุณภาพชีวิตได้รองจากศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงาน และรายได้ เนื่องจากเพศเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของบุคคลในสังคม และโดยทั่วไปในสังคมไทย

ให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง อย่างไรก็ตามแม้ว่าเพศชายจะได้รับการยกย่องจากสังคมมากกว่าเพศหญิง แต่การประกอบอาชีพกรีดยางจะไม่มีการแยกเพศหรือเลือกเพศในการทำงาน ผู้หญิงก็สามารถทำงานได้เหมือนกับผู้ชายแต่อาจจะได้ปริมาณงานที่น้อยกว่า เนื่องจากความแตกต่างทางด้านสรีระ ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบเพศกับตัวแปรอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วจะพบว่าตัวแปรทางด้านเพศจึงอาจมีความสำคัญน้อยกว่า และเป็นเหตุให้อำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิตของตัวแปรด้านเพศน้อยกว่าตัวแปรด้านศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงาน และรายได้

5. สถานภาพสมรสสามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้เป็นอันดับสุดท้าย อาจเนื่องมาจากวิธีการทำงานของชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ทำกันในหมู่เครือญาติ ถึงแม้เกษตรกรชาวสวนยางพาราจะไม่มีคู่สมรสคอยให้กำลังใจแต่ก็มีญาติพี่น้องคอยเป็นกำลังใจและให้การช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงอาจส่งผลให้ความสามารถในการทำนายของสถานภาพสมรสต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราน้อยกว่าตัวแปรอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยทางด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยการทำงาน บางตัวไม่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. อายุ แม้จะมีงานวิจัยพบว่าอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต เพราะอายุจะสัมพันธ์โดยตรงกับพัฒนาการและระดับวุฒิภาวะ และมีข้อสันนิษฐานว่าผู้ที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ชีวิตมากกว่า ซึ่งประสบการณ์ชีวิตในอดีตจะส่งผลต่อการปรับตัวและช่วยให้เผชิญกับปัญหาได้ดี ทำให้มีการรับรู้คุณภาพชีวิตดีกว่า (กนกพร, 2540) แต่สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อายุไม่มีอำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิต ทั้งนี้อาจเนื่องจากอายุของเกษตรกรที่ศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30 – 44 ปี (ร้อยละ 49.37) และมีอายุเฉลี่ย 36.99 ปี ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุใกล้เคียงกัน อาจส่งผลให้ไม่พบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตระหว่างกลุ่มอายุที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประภา (2532) และนัยนา (2533) ที่พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์และไม่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้

2. ระดับการศึกษา แม้จะเป็นที่ทราบกันว่าการศึกษาก่อให้เกิดประสบการณ์ให้แก่ชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ (สมจิตต์ และนิภา, 2525) แต่สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 60.96) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.14 ปี ประกอบกับอาชีพการกรีดยางเป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยความรู้มาก แต่เป็นงานที่ต้องอาศัยทักษะความชำนาญ และประสบการณ์ที่ได้รับการฝึกฝนจากบรรพบุรุษ จึงทำให้ระดับการศึกษาไม่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้

3. รูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ซึ่งในการศึกษารั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การขายน้ำยางดิบกับการขายยางแผ่นดิบ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมขายผลผลิตในรูปของน้ำยางสดมากกว่ายางแผ่นดิบ คิดเป็นสัดส่วน 86.9 : 13.1 แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเห็นว่ารูปแบบการขายผลผลิตไม่มีอำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา เนื่องจากการขายผลผลิตแต่ละรูปแบบมีผลต่อเกษตรกรชาวสวนยางพาราต่างกัน กล่าวคือ การขายน้ำยางสดจะช่วยลดระยะเวลาการทำงานซึ่งอาจส่งผลให้เกษตรกรมีความเครียดจากการทำงานลดลง และมีผลทางอ้อมในการช่วยลดอาการปวดเมื่อยจากการทำงาน ในขณะที่การขายยางแผ่นดิบจะมีผลดีในการต่อรองราคา ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางพารามีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากการที่รูปแบบการขายผลผลิตมีผลต่อเกษตรกรในลักษณะที่ต่างกัันดังกล่าว จึงอาจส่งผลให้รูปแบบการขายผลผลิตไม่มีอำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา

4. ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา จากการศึกษาพบว่า ลักษณะพื้นที่สวนยางพาราส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ รองลงมาเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา และพื้นที่ลาดชัน โดยมีสัดส่วน 66.8 : 22.4 : 10.7 เรียงตามลำดับ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าลักษณะพื้นที่สวนยางพาราไม่มีอำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา สาเหตุอาจจะเกิดจากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องช่วยบิดามารดาทำงานตั้งแต่เด็ก ๆ เมื่อโตขึ้นบิดามารดาก็จะแบ่งพื้นที่สวนยางพาราให้รับผิดชอบ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่คุ้นเคยกับพื้นที่สวนยางพาราที่ทำมาตั้งแต่เด็ก จึงอาจทำให้ไม่รู้สึถึงความแตกต่างของพื้นที่ต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแววสุดา (2542) ที่กล่าวว่า ชาวสวนยางพาราพอใจในการกรีดยางในพื้นที่สวนยางเดิมมากกว่าเปลี่ยนพื้นที่กรีดยางใหม่

5. จำนวนคนกรีดยาง จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กรีดยางร่วมกับคนอื่นอีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 รองลงมากรีดยางเองร้อยละ 37.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า จำนวนคนกรีดยางไม่มีอำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา ซึ่งการกรีดยางร่วมกับคนอื่นจะทำให้ไม่รู้สึเหงาและรู้สึกลัวว่ามีความปลอดภัยขณะทำงาน เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการกรีดยางส่วนใหญ่เป็นเวลาตอนกลางคืนและการมีเพื่อนช่วยกรีดยางจะช่วยแบ่งเบาภาระทำให้ไม่ต้องทำงานหนักเกินไป ในขณะที่คนที่กรีดยางคนเดียวจะรู้สึกลัวเพียงพอใจในชีวิตเนื่องจากการกรีดยางคนเดียวไม่ต้องแบ่งส่วนแบ่งกับใคร และอาจมีความคุ้นเคยกับการกรีดยางคนเดียวทำให้ไม่รู้สึกลัวว่าการกรีดยางคนเดียวจะเหงาหรือไม่ปลอดภัย จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราอาจมีมุมมองเรื่องการมีคนช่วยกรีดยางกับการกรีดยางคนเดียวในลักษณะที่แตกต่างกัน ส่งผลให้จำนวนคนช่วยกรีดยางไม่มีอำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา

6. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา จากการศึกษารุ่นนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพน้อยกว่า 10 ปี (ร้อยละ 42.82) รองลงมาอยู่ในช่วง 10 – 19 ปี (ร้อยละ 37.29) เฉลี่ยระยะเวลาในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราเท่ากับ 11.79 ปี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระยะเวลาในการประกอบอาชีพไม่มีอำนาจในการทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา สาเหตุอาจจะเกิดจากระยะเวลาที่ยาวนานส่งผลให้เกษตรกรมีความชำนาญในงานเพิ่มมากขึ้น และอาจเป็นเหตุให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกันการที่ระยะเวลาในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารานาน อาจทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายและเครียด ดังการศึกษาของรัตน (2543) ที่พบว่า การทำงานที่ซ้ำซาก จำเจ และติดต่อกันนานเกินไป จะทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้จากสภาพการทำงานของชาวสวนยางพาราในรอบ 1 ปี จะพบว่าสามารถกรีดยางได้ประมาณ 8 เดือน อีก 4 เดือนไม่สามารถกรีดยางพาราได้เนื่องจากเป็นช่วงหน้าฝนและยางพาราผลัดใบ ทำให้เกษตรกรมีเวลาพักผ่อนไม่เคร่งเครียดกับการทำงาน ประกอบกับอาชีพการทำสวนยางพาราส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้เกษตรกรรู้สึกผูกพันและรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นที่แสดงถึงผลในเชิงบวกและเชิงลบต่อคุณภาพชีวิต จึงทำให้ระยะเวลาในการประกอบอาชีพไม่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา

โดยสรุปการศึกษารุ่นนี้ได้ พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง (ร้อยละ 72.3) ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารามีจำนวน 5 ตัวแปร โดยทั้ง 5 ตัวแปร สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ร้อยละ 13 และสามารถเรียงลำดับตามอำนาจการทำนายของตัวแปรดังกล่าว จากมากไปหาน้อย คือ ศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้ เพศ และสถานภาพสมรส นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพารา คือ อายุ ระดับการศึกษา รูปแบบการขายผลผลิต ลักษณะพื้นที่สวนยางพารา จำนวนคนกรีดยาง และระยะเวลาในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา